

VOORWOORD

Dit boek is een stuk gecomprimeerde geschiedenis — geschiedenis zoals ik die beleefd heb. Het pretendeert niet meer te zijn dan een gedetailleerd verslag van de Oktoberrevolutie, toen de bolsjewieken, die de arbeiders en de soldaten aanvoerden, de macht in Rusland grepen en deze in handen van de sovjets legden.

Uiteraard gaat het grotendeels over het ‘Rode Petrograd’, de hoofdstad en hart van de opstand. Maar de lezer moet zich realiseren dat wat er in Petrograd gebeurde op bijna dezelfde manier — weliswaar met meer of minder intensiteit en niet precies op hetzelfde moment — in heel Rusland plaatsvond.

In dit boek, het eerste van een aantal dat ik aan het schrijven ben, beperk ik me tot een kroniek van gebeurtenissen die ik zelf gezien en meegemaakt heb, en gebeurtenissen die door betrouwbare bewijzen onderbouwd worden, voorafgegaan door twee hoofdstukken die in het kort de achtergrond en oorzaken van de Oktoberrevolutie schetsen. Ik ben me ervan bewust dat deze twee hoofdstukken het lezen er niet makkelijker op maken, maar ze zijn van essentieel belang om het vervolg te kunnen begrijpen.

Bij de lezer zullen vele vragen opkomen. Wat is bolsjewisme? Wat voor bestuursstructuur zetten de bolsjewieken op? Waarom streden de bolsjewieken voor de Oktoberrevolutie vóór de Grondwetgevende Vergadering, maar bestreden ze haar erna met wapengeweld? En waarom was de bourgeoisie tegen deze Grondwetgevende Vergadering, tot het gevaar van het bolsjewisme duidelijk werd, en verdedigde zij haar naderhand?

Deze en veel andere vragen kunnen hier niet beantwoord worden. In een ander boek, *Van Kornilov tot Brest-Litovsk*, volg ik het spoor van de revolutie tot aan de vrede met Duitsland. Daarbij zal ik uitleg geven over het ontstaan en de rol van de revolutionaire organisaties, hoe de stemming onder het volk zich ontwikkelde, over het ontbinden van de

Grondwetgevende Vergadering, de structuur van de sovjetstaat en het verloop en de uitkomst van de onderhandelingen van Brest-Litovsk.

Bij het beschouwen van de opkomst van de bolsjewieken moet men begrijpen dat het economische leven in Rusland en het Russische leger niet pas op 7 november 1917, maar al maanden daarvoor ontregeld waren, en dat dit het logische resultaat was van een proces dat al in 1915 was ingezet. De corrupte reactionairen die het hof van de tsaar controleerden, ondernamen opzettelijk alles om Rusland te ruïneren, om zo een afzonderlijke vrede met Duitsland te kunnen sluiten. Het ontbreken van wapens aan het front, wat de grote terugtocht in de zomer van 1915 tot gevolg had, het gebrek aan voedsel in het leger en de grote steden, het ineenstorten van de industrie en het transportwezen in 1916 — dat alles was, zoals we nu weten, onderdeel van een gigantische sabotagecampagne, die net op tijd tot stilstand werd gebracht door de Februarirevolutie.

Ondanks de verwarring die inherent was aan een grote revolutie, waarbij honderdzestig miljoen mensen die tot het meest onderdrukte volk ter wereld behoorden opeens de vrijheid kregen, verbeterden zowel de interne situatie als de gevechtskracht van het leger zich tijdens de eerste periode onder het nieuwe regime inderdaad. Maar die ‘wittebroodsweken’ waren van korte duur. De bezittende klassen wilden vooral een politieke revolutie om de macht van de tsaar zelf in handen te krijgen. Ze wilden dat Rusland een constitutionele republiek werd zoals Frankrijk of de Verenigde Staten, of een constitutionele monarchie zoals Groot-Brittannië. De volksmassa’s daarentegen wilden een werkelijke industriële en agrarische democratie.

In zijn boek *De boodschap van Rusland*, een verslag van de revolutie van 1905, beschrijft William English Walling op uitstekende wijze de goedstoestand van de Russische arbeiders, die later vrijwel unaniem het bolsjewisme zouden steunen: ‘Zij (de arbeiders) realiseerden zich dat ze zelfs onder een vrije regering, in handen van andere sociale klassen, nog steeds om zouden komen van de honger. De Russische arbeider is revolutionair, maar niet gewelddadig, dogmatisch of dom. Hij is bereid de barricades op te gaan, maar hij heeft ze bestudeerd en als enige van alle arbeiders ter wereld heeft hij er uit eigen ervaring van geleerd. Hij is bereid de strijd met zijn onderdrukker, de kapitalistische klasse, tot

een goed einde te brengen. Maar hij negeert het bestaan van de andere klassen niet, hij wil alleen maar dat die andere klassen partij kiezen in het bittere conflict dat dichterbij komt.

Zij, de arbeiders, waren het er allemaal over eens dat onze Amerikaanse politieke instellingen de voorkeur verdienden boven de hunne, maar ze stonden niet te popelen om de ene despoot voor de andere, dat wil zeggen het kapitalisme, in te ruilen. De Russische arbeiders hebben zich niet dood laten schieten, zich in Moskou, Riga en Odessa bij honderden laten executeren, zich met duizenden tegelijk in alle Russische gevangenschappen op laten sluiten en laten verbannen naar de woestijnen en de Noordpool, in ruil voor de dubieuze privileges van de arbeiders van Goldfields en Cripple Creek.'

En zo ontwikkelde zich in Rusland, midden in een internationale oorlog, in het spoor van de politieke revolutie, de sociale revolutie die leidde tot de triomf van het bolsjewisme.

De heer A.J. Sack, directeur van het *Russian Information Bureau*, dat zich tegen de sovjetregering keert, zegt er in zijn boek *De geboorte van de Russische democratie* het volgende over: 'De bolsjewieken organiseerden hun eigen kabinet, met Lenin als premier en Trotski als minister van Buitenlandse Zaken. De onvermijdelijkheid van hun machtsovername werd bijna direct na de Februarirevolutie duidelijk. De geschiedenis van de bolsjewieken na de revolutie is de geschiedenis van hun gestage groei.'

Buitenlanders, vooral Amerikanen, benadrukken regelmatig de 'onnozelheid' van de Russische arbeiders. Het klopt dat die niet de politieke ervaring hadden van de mensen in het westen, maar ze waren goed geoefend in het zich op vrijwillige basis organiseren. In 1917 hadden de Russische consumentencoöperaties meer dan twaalf miljoen leden en de sovjets zijn een prachtig voorbeeld van hun organisatorisch talent. Bovendien is er waarschijnlijk geen ander volk op aarde dat zo goed geschoold is in de socialistische theorie en de toepassing ervan in de praktijk.

William English Walling karakteriseert ze aldus: 'De Russische arbeiders kunnen voor het grootste deel lezen en schrijven. En hun land bevond zich zo vele jaren in een dermate ontregelde toestand, dat ze

het voordeel hebben gehad als leiders niet alleen de intelligentsten uit hun eigen midden te hebben, maar ook uit de hoger opgeleide klasse die zich met haar opvattingen van politieke en sociale revolutie bij de arbeiders heeft aangesloten.

Veel schrijvers verklaren hun vijandigheid ten opzichte van de sovjet-regering door aan te voeren dat de laatste fase van de Russische Revolutie simpelweg een strijd was van de 'respectabele' elementen tegen de aanvallen van de bolsjewieken. Hoe dan ook was het de bezittende klasse die, toen ze zich bewust werd van de toenemende macht van de revolutionaire organisaties van het volk, deze poogde te vernietigen en de revolutie tegen te houden. Om dat te bereiken nam ze uiteindelijk haar toevlucht tot maatregelen die door wanhoop waren ingegeven. Om de Kerenski-regering en de sovjets te gronde te richten werden het transportwezen gedesorganiseerd en plaatselijke rellen uitgelokt. Om de fabriekscomités te vernietigen werden de fabrieken gesloten en olie en ruwe materialen niet meer geleverd. Om de legercomités aan het front te breken werden de doodstraf weer ingevoerd en militaire nederlagen door de vingers gezien.

Dat alles was olie op het bolsjewistische vuur. De bolsjewieken antwoordden met het prediken van de klassenstrijd en het vasthouden aan de suprematie van de sovjets.

Tussen deze beide extremen stonden, naast de andere fracties die hen helemaal of half steunden, de zogenaamde 'gematigde' socialisten, de mensjewieken, de sociaal-revolutionairen en verschillende kleinere partijen. Ook deze groepen werden door de bezittende klasse aangevallen, maar hun vermogen om zich te verzetten werd verlamd door hun eigen theorieën.

In het algemeen geloofden de mensjewieken en sociaal-revolutionairen dat Rusland economisch nog niet rijp was voor een sociale revolutie, dat er alleen een politieke revolutie mogelijk was. Volgens hun interpretatie waren de Russische massa's niet voldoende opgeleid om de macht over te nemen. Ieder poging daartoe zou een onvermijdelijke reactie oproepen, waarna een of andere meedogenloze opportunistische macht het oude regime weer in ere zou herstellen. Het gevolg was dat, toen de 'gematigde' socialisten gedwongen werden de macht over te nemen, ze bang waren om die te gebruiken.

Zij geloofden dat Rusland dezelfde fases van politieke en economische ontwikkeling moest doormaken als West-Europa en uiteindelijk met de rest van de wereld uit zou komen bij het volledig tot wasdom gekomen socialisme. Daarom waren ze het met de bezittende klassen eens dat Rusland — met enkele verbeteringen ten opzichte van de westerse democratieën — eerst een parlementaire staat moest worden. De consequentie hiervan was dat ze bleven aandringen op deelname van de bezittende klassen aan de regering. Van hier was het een kleine stap om de bezittende klasse te steunen. De ‘gematigde’ socialisten hadden de bourgeoisie nodig, maar de bourgeoisie had de ‘gematigde’ socialisten niet nodig. Dat resulteerde erin dat de socialistische ministers stap voor stap hun hele programma opgaven, terwijl de bezittende klasse steeds hardnekkiger aan het hare vasthield.

En uiteindelijk, toen de bolsjewieken dit inhoudsloze compromis verstoorden, stonden de mensjewieken en de sociaal-revolutionairen aan dezelfde kant als de bezittende klassen. Hetzelfde fenomeen doet zich vandaag de dag in de hele wereld voor.

In plaats van een vernietigingsmacht, schijnt mij dat de bolsjewieken de enige partij in Rusland waren met een constructief programma en met de macht om dat aan het hele land op te leggen. Ik twijfel er nauwelijks aan dat, als ze er niet in geslaagd waren om de regering over te nemen, de legers van het keizerlijke Duitsland zich in december in Petrograd en Moskou hadden bevonden en Rusland weer een tsaar aan het hoofd zou hebben gekregen.

Na een heel jaar sovjetregering is het nog steeds gebruikelijk om over de bolsjewistische opstand als over ‘een avontuur’ te spreken. En dat was het, een van de wonderbaarlijkste avonturen uit de geschiedenis van de mensheid, die de arbeidende massa’s naar de vervulling van hun bescheiden maar alomvattende verlangens voerde. Er was al een systeem opgezet om het land van de grootgrondbezitters onder de boeren te verdelen. De fabriekscomités en vakbonden konden ieder moment de arbeiderscontrole over de industrie invoeren. In alle dorpen, steden, districten en provincies stonden sovjets van arbeiders-, soldaten- en boerenafgevaardigden klaar om het lokale bestuur over te nemen.

Hoe er ook over het bolsjewisme gedacht moge worden, het valt niet te ontkennen dat de Russische Revolutie een van de grootste gebeurte-

nissen in de menselijke geschiedenis is en de opkomst van de bolsjewieken een fenomeen van wereldwijd belang. Net zoals historici in de documenten naar de onbeduidendste details over de Commune van Parijs zoeken, zullen ze willen weten wat er in november 1917 in Petrograd gebeurde, wat de mensen bewoog en hoe hun leiders eruitzagen, spraken en handelden. Met dat voor ogen heb ik dit boek geschreven.

Gedurende de strijd was ik niet onpartijdig. Maar tijdens het vertellen van het verhaal over deze geweldige dagen heb ik geprobeerd om de gebeurtenissen met de ogen van een gewetensvolle journalist te beschouwen en de waarheid op papier te zetten.

John Reed, New York, 1 januari 1919